

Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
NIILA JÄÄSKINENA
przedstawiona w dniu 18 kwietnia 2013 r.¹

Sprawa C-4/11

Bundesrepublik Deutschland
przeciwko
Kavehowi Puidowi

[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Hessischer
Verwaltungsgerichtshof (Niemcy)]

Wspólny europejski system azylowy — Postępowania służące wdrożeniu na drodze sądowej —
Rozporządzenie Rady nr 343/2003 — Określenie państwa członkowskiego odpowiedzialnego za
rozpatrywanie wniosku o azyl złożonego przez obywatela państwa trzeciego — Artykuł 3 ust. 2 —
Prawa osób ubiegających się o azyl — Wyjątkowe sytuacje zdefiniowane w wyroku w sprawach
połączonych C-411/10 i C-493/10 N.S. i in. — Artykuł 19 ust. 2 — Zawieszenie przekazania osób
ubiegających się o azyl

I – Wprowadzenie

1. Unia Europejska dokonała harmonizacji zarówno postępowań², jak i przepisów materialnych prawa dotyczącego uchodźców³, tym samym ustanawiając pełny zestaw przepisów prawnych w ramach Wspólnego europejskiego systemu azylowego. Opiera się on na poszanowaniu odpowiednich zasad prawa międzynarodowego, w tym zasady niewydalania. Ogranicza rozpatrywanie wniosków o azyl do jednego państwa członkowskiego oraz przewiduje przeniesienie osób ubiegających się o azyl do państwa członkowskiego właściwego dla rozpatrywania wniosku o azyl, jeśli o azyl ubiegano się w innym państwie Unii Europejskiej. Określenie tego państwa członkowskiego podlega rozporządzeniu Rady (WE) nr 343/2003 z dnia 18 lutego 2003 r. ustanawiającemu kryteria i mechanizmy określania państwa członkowskiego właściwego dla rozpatrywania wniosku o azyl wniesionego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego⁴.

1 — Język oryginału: angielski.

2 — Dyrektywa Rady 2005/85/WE z dnia 1 grudnia 2005 r. w sprawie ustanowienia minimalnych norm dotyczących procedur nadawania i cofania statusu uchodźcy w państwach członkowskich (Dz.U. L 326, s. 13).

3 — Dyrektywa Rady 2004/83/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie minimalnych norm dla kwalifikacji i statusu obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako uchodźców lub jako os[ób], które z innych względów potrzebują międzynarodowej ochrony oraz zawartości przyznawanej ochrony (Dz.U. L 304, s. 12). Dyrektywa Rady 2004/83 zostaje uchylona ze skutkiem od dnia 21 grudnia 2013 r. art. 40 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/95/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie norm dotyczących kwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako beneficjentów ochrony międzynarodowej, jednolitego statusu uchodźców lub osób kwalifikujących się do otrzymania ochrony uzupełniającej oraz zakresu udzielanej ochrony (Dz.U. L 337, s. 9). Warunki przyjmowania zharmonizowane zostały dyrektywą Rady 2003/9/WE z dnia 27 stycznia 2003 r. ustanawiającą minimalne normy dotyczące przyjmowania osób ubiegających się o azyl (Dz.U. L 31, s.18).

4 — Dz.U. L 50, s. 1.

2. Niniejszy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym ma na celu wyjaśnienie sytuacji osób ubiegających się o azyl składających wniosek o azyl w państwie członkowskim innym niż państwo członkowskie Unii Europejskiej, do którego osoby te wjechały w pierwszej kolejności, gdy przeniesienie tych osób do państwa członkowskiego, do którego osoby te wjechały w pierwszej kolejności, jest wyłączone ze względu na systemowe nieprawidłowości w zakresie procedury azylowej tego państwa członkowskiego i jego warunków przyjmowania.

3. Niniejsza sprawa wiąże się z wyrokiem Trybunału Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2011 r. w sprawach połączonych C-411/10 i C-493/10 N.S. i in. przeciwko Secretary of State for the Home Department, Zb.Orz. s. I-13905. Orzeczono w nim, iż prawo Unii Europejskiej stoi na przeszkodzie stosowaniu niewzruszalnego domniemania, że państwo uznane za odpowiedzialne za rozpatrywanie wniosku o azyl na podstawie art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 343/2003 przestrzega praw podstawowych Unii Europejskiej⁵. Zasadniczo do Trybunału wniesiono o orzeczenie w przedmiocie wpływu tego ustalenia na działanie tak zwanej klauzuli suwerenności, zawartej w art. 3 ust. 2 rozporządzenia.

4. W wyroku w sprawach połączonych N.S. Trybunał orzekł między innymi, że art. 4 Karty praw podstawowych zobowiązuje państwa członkowskie, w tym sądy, do niedokonania transferu osoby ubiegającej się o azyl do „odpowiedzialnego państwa członkowskiego” w rozumieniu rozporządzenia nr 343/2003, nawet jeśli w przeciwnym razie byłyby do tego upoważnione, jeżeli: „*nie mogą one pominąć faktu, iż systemowe nieprawidłowości [wyróżnienie własne] w zakresie procedury azylowej i warunków przyjmowania osób ubiegających się o azyl w tym państwie członkowskim stanowią poważne i udowodnione powody, aby przypuszczać, że wnioskodawca zetknie się z rzeczywistym niebezpieczeństwem bycia poddanym nieludzkiemu i poniżającemu traktowaniu w rozumieniu tego artykułu*”⁶.

5. W niniejszej sprawie Hessischer Verwaltungsgerichtshof (heski sąd administracyjny) rozważa, czy osobom ubiegającym się o azyl przysługuje roszczenie możliwe do dochodzenia na drodze prawnej wobec państwa członkowskiego o rozpatrzenie złożonych przez te osoby wniosków o azyl w oparciu o ciężący na tym państwie członkowskim obowiązek wykonywania kompetencji na podstawie art. 3 ust. 2 zdanie pierwsze rozporządzenia nr 343/2003 w okolicznościach zbliżonych do przedstawionych w wyroku w sprawach połączonych N.S. Jest to pytanie czwarte spośród czterech pytań prejudycjalnych przedłożonych przez Hessischer Verwaltungsgerichtshof, przy czym sąd ten wycofał trzy pozostałe pytania po wydaniu wyroku Trybunału w sprawach połączonych N.S. Wspomniane trzy pytania dotyczyły wpływu okoliczności przedstawionych w pkt 4 powyżej na stosowanie rozporządzenia nr 343/2003.

II – Ramy prawne

A – Prawo międzynarodowe

6. Artykuł 33 ust. 1 Konwencji dotyczącej statusu uchodźców podpisanej w Genewie w dniu 28 lipca 1951 r. [United Nations Treaty Series, tom 189, s. 150, nr 2545 (1954)] (zwanej dalej „konwencją genewską”)⁷, zatytułowany: „Zakaz wydalenia lub zawracania (»refoulement«)”, stanowi:

„Żadne umawiające się państwo nie wydali lub nie zawróci w żaden sposób uchodźcy do granicy terytoriów, gdzie jego życiu lub wolności zagrażałoby niebezpieczeństwo ze względu na jego rasę, religię, obywatelstwo, przynależność do określonej grupy społecznej lub przekonania polityczne”.

5 — Punkt 104.

6 — Punkt 106.

7 — Wszystkie państwa członkowskie stanowią umawiające się strony konwencji genewskiej oraz protokołu z 1967 r. Unia Europejska nie jest umawiającą się stroną konwencji genewskiej ani protokołu z 1967 r.

B – Prawo Unii Europejskiej

Rozporządzenie nr 343/2003

7. Motywy 3, 4, 12 i 15 rozporządzenia nr 343/2003 stanowią:

- „(3) Konkluzje Rady Europejskiej z Tampere stwierdziły także, że [europejski system azylowy] powinien zawierać, w krótkim terminie, jasną i wykonalną metodę określania, które państwo członkowskie jest odpowiedzialne za rozpatrywanie wniosku o udzielenie azylu.
- (4) Metoda taka powinna być oparta na obiektywnych i sprawiedliwych kryteriach zarówno dla państwa członkowskiego, jak i dla zainteresowanych osób. W szczególności powinna ona umożliwiać szybkie określenie państwa członkowskiego odpowiedzialnego, tak aby zagwarantować skuteczny dostęp do procedur określania statusu uchodźcy i nie zagrażać celowi, jakim jest szybkie rozpatrywanie wniosków o udzielenie azylu.

[...]

- (12) W odniesieniu do traktowania osób objętych zakresem niniejszego rozporządzenia państwa członkowskie są zobowiązane do przestrzegania porozumień międzynarodowych, których są stroną.

[...]

- (15) Rozporządzenie przestrzega praw podstawowych oraz zasad, które są potwierdzone w szczególności w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej. W szczególności zmierza do zapewnienia pełnego przestrzegania prawa azylu gwarantowanego art. 18”.

8. Artykuł 1 rozporządzenia nr 343/2003 stanowi:

„Niniejsze rozporządzenie ustanawia kryteria i mechanizmy określania państwa członkowskiego właściwego dla rozpatrywania wniosku o azyl, wniesionego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego”.

9. Artykuł 3 ust. 1–3 rozporządzenia nr 343/2003 stanowi:

„1. Państwa członkowskie rozpatrują wniosek każdego obywatela państwa trzeciego, który składa wniosek jakimkolwiek państwu członkowskiemu na granicy lub na jego terytorium. Wniosek jest rozpatrywany przez jedno państwo członkowskie, którym jest państwo, które kryteria wymienione w rozdziale III wskazują jako odpowiedzialne.

2. W drodze odstępstwa od ust. 1 każde państwo członkowskie może rozpatrzyć wniosek o udzielenie azylu wniesiony do niego przez obywatela państwa trzeciego, nawet jeżeli za takie rozpatrzenie nie jest odpowiedzialne na podstawie kryteriów ustanowionych w niniejszym rozporządzeniu. W takim przypadku to państwo członkowskie staje się państwem członkowskim odpowiedzialnym za rozpatrzenie wniosku o udzielenie azylu w rozumieniu niniejszego rozporządzenia oraz przyjmuje zobowiązania związane z odpowiedzialnością. Gdzie stosowne, powiadamia ono państwo członkowskie uprzednio odpowiedzialne, państwo członkowskie przeprowadzające procedurę określania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrywanie wniosku o udzielenie azylu lub państwo członkowskie, do którego został złożony wniosek o przejęcie lub przyjęcie z powrotem wnioskodawcy.

3. Każde państwo członkowskie zachowuje prawo, na mocy prawa krajowego, do odesłania osoby ubiegającej się o azyl do państwa trzeciego, zgodnie z przepisami konwencji genewskiej”.

10. Rozdział III rozporządzenia nr 343/2003 składa się z 10 artykułów ustanawiających hierarchię kryteriów określenia państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrywanie wniosku o azyl. Artykuł 5 w rozdziale III rozporządzenia nr 343/2003 stanowi:

„1. Kryteria określania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrywanie wniosku o udzielenie azylu stosuje się w kolejności, w jakiej są one wymienione w niniejszym rozdziale.

2. Państwo członkowskie odpowiedzialne zgodnie z kryteriami określone jest na podstawie sytuacji istniejącej w chwili, w której osoba ubiegająca się o azyl po raz pierwszy złożyła wniosek w państwie członkowskim”.

11. Artykuł 10 ust. 1 rozporządzenia nr 343/2003 stanowi:

„W przypadku gdy ustalono na podstawie dowodów lub poszlak opisanych w dwóch wykazach wymienionych w art. 18 ust. 3, włącznie z danymi określonymi w rozdziale III rozporządzenia (WE) nr 2725/2000, że osoba ubiegająca się o azyl przekroczyła niezgodnie z przepisami granicę lądową, morską lub powietrzną państwa członkowskiego, przybywając z państwa trzeciego, państwo członkowskie, do którego w ten sposób wjechała ta osoba, jest odpowiedzialne za rozpatrywanie wniosku o udzielenie azylu. Odpowiedzialność ta wygasa z upływem dwunastu miesięcy od dnia, kiedy nastąpiło nielegalne przekroczenie granicy”.

12. Artykuł 13 rozporządzenia nr 343/2003 stanowi:

„W przypadku gdy nie można wyznaczyć państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrywanie wniosku o udzielenie azylu na podstawie kryteriów wymienionych w niniejszym rozporządzeniu, odpowiedzialne za rozpatrywanie wniosku o udzielenie azylu jest pierwsze państwo członkowskie, w którym wniosek został złożony”.

13. Artykuł 15 ust. 1 rozporządzenia nr 343/2003 stanowi:

„1. Każde państwo członkowskie, nawet w przypadku gdy nie jest odpowiedzialne na podstawie kryteriów wymienionych w niniejszym rozporządzeniu, może połączyć członków rodziny, jak również innych krewnych pozostających na utrzymaniu, z przyczyn humanitarnych opartych w szczególności na względach rodzinnych lub kulturowych. W takim przypadku to państwo członkowskie, na wniosek innego państwa członkowskiego, rozpatruje wniosek o udzielenie azylu zainteresowanej osoby. Osoby zainteresowane muszą wyrazić zgodę”.

14. Artykuł 16 ust. 1 rozporządzenia nr 343/2003 stanowi:

„1. Państwo członkowskie odpowiedzialne za rozpatrywanie wniosku o udzielenie azylu na podstawie niniejszego rozporządzenia jest zobowiązane do:

[...]

b) ukończenia rozpatrywania wniosku o udzielenie azylu;

[...]”.

15. Artykuł 17 ust. 1 rozporządzenia nr 343/2003 stanowi:

„W przypadku gdy państwo członkowskie, w którym został złożony wniosek o udzielenie azylu, uznaje, że inne państwo członkowskie jest odpowiedzialne za rozpatrywanie wniosku, może, tak szybko jak to możliwe i w każdym przypadku w ciągu trzech miesięcy od daty złożenia wniosku w rozumieniu art. 4 ust. 2, wezwać inne państwo członkowskie do przyjęcia osoby ubiegającej się o azyl.

[...]”.

16. Artykuł 19 ust. 1 i 2 rozporządzenia nr 343/2003 stanowi:

„1. W przypadku gdy państwo członkowskie, któremu złożono wniosek, zgadza się na przejęcie osoby ubiegającej się o azyl, państwo członkowskie, w którym złożony został wniosek o udzielenie azylu, powiadamia wnioskodawcę o decyzji dotyczącej nierozpatrywania wniosku oraz o obowiązku przeniesienia wnioskodawcy do odpowiedzialnego państwa członkowskiego.

2. Decyzja określona w ust. 1 określa podstawy, na jakich jest oparta. Zawiera ona dane szczegółowe dotyczące terminu przeprowadzenia przeniesienia oraz, jeżeli jest to niezbędne, informacje w sprawie miejsca i terminu, w którym wnioskodawca powinien się stawić, jeżeli podróżuje do właściwego państwa członkowskiego własnymi środkami. Od decyzji tej można się odwołać lub może ona zostać zmieniona. Odwołanie się lub zmiana nie zawieszają wykonania przekazania, chyba że sądy lub właściwe organy tak postanowią na zasadzie jednostkowych przypadków, jeżeli zezwala na to ustawodawstwo krajowe”.

17. Artykuł 13 dyrektywy 2004/83 stanowi:

„Przyznawanie statusu uchodźcy:

Państwa członkowskie przyznają status uchodźcy obywatelowi państwa trzeciego lub bezpaństwowcowi, który kwalifikuje się jako uchodźca, zgodnie z rozdziałami II i III”.

18. Artykuł 25 ust. 1 dyrektywy 2005/85 stanowi:

„Wnioski niedopuszczalne

1. Oprócz przypadków, w których wniosek nie jest rozpatrywany zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 343/2003, nie wymaga się, aby państwa członkowskie rozpatrywały, czy wnioskodawca spełnia warunki statusu uchodźcy zgodnie z dyrektywą 2004/83/WE, w przypadku gdy wniosek jest uznany za niedopuszczalny na mocy niniejszego artykułu”.

19. Artykuł 39 ust. 1 oraz 2 dyrektywy 2005/85/WE stanowi:

„Prawo do skutecznego środka odwoławczego:

1. Państwa członkowskie zapewniają, aby osoby ubiegające się o azyl miały prawo do skutecznego środka odwoławczego przed sądem lub trybunałem w następujących sytuacjach:

a) decyzji podjętej w sprawie ich wniosków o udzielenie azylu, w tym decyzji:

(i) uznającej wniosek za niedopuszczalny na mocy art. 25 ust. 2;

[...]

2. Państwa członkowskie ustanawiają terminy i inne zasady konieczne, aby wnioskodawca mógł korzystać z prawa do skutecznego środka odwoławczego na mocy ust. 1”.

C – Ustawodawstwo krajowe

20. Artykuł 16a ust. 1 i 2 Grundgesetz (ustawy zasadniczej) stanowi:

„(1) Osoby prześladowane z powodów politycznych korzystają z prawa do azylu.

(2) Na ust. 1 nie może powoływać się osoba, która wjeżdża na terytorium federalne z państwa członkowskiego Wspólnot Europejskich lub z innego państwa trzeciego, w którym zagwarantowane jest stosowanie Konwencji dotyczącej statusu uchodźców oraz Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Państwa znajdujące się poza Wspólnotami Europejskimi, do których znajdują zastosowanie kryteria zdania pierwszego, zostaną określone ustawą wymagającą zgody Bundesrat. W przypadkach określonych w zdaniu pierwszym środki zmierzające do zakończenia pobytu mogą zostać wdrożone bez względu na wszelkie wniesione przeciwko nim środki zaskarżenia”.

III – Spór w postępowaniu głównym oraz pytania prejudycjalne

21. Kaveh Puid (ubiegający się o azyl) jest obywatelem irańskim, który w dniu 20 października 2007 r. przybył drogą powietrzną z Teheranu do Aten. Po spędzeniu w Atenach czterech dni przenieśli się do Frankfurtu nad Menem. Tam przy kontroli paszportowej oświadczył, że pragnie ubiegać się o azyl, i został zatrzymany do celów wydalenia. Oba odcinki podróży pokonał na podstawie sfałszowanych dokumentów.

22. W dniu 15 listopada 2007 r. ubiegający się o azyl wniósł do Verwaltungsgericht Frankfurt am Main (sądu administracyjnego we Frankfurcie nad Menem) między innymi o zobowiązanie Republiki Federalnej Niemiec do uznania jego wjazdu oraz o skierowanie go do organu odpowiadającego za uznanie państwa członkowskiego za odpowiedzialne na podstawie art. 3 ust. 2 rozporządzenia nr 343/2003. Verwaltungsgericht Frankfurt am Main nakazał Republice Federalnej Niemiec poinformowanie właściwej komendy policji na lotnisku we Frankfurcie, że wydalenie ubiegającego się o azyl do Grecji zostało tymczasowo zakazane najpóźniej do dnia 16 stycznia 2008 r.

23. Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (federalny urząd do spraw migracji i uchodźców, zwany dalej „Bundesamt”) stwierdził w decyzji z dnia 14 grudnia 2007 r., że wniosek o udzielenie azylu jest niedopuszczalny, i nakazał wydalenie wnioskodawcy do Grecji. W uzasadnieniu decyzji wskazał zasadniczo, że na podstawie rozporządzenia nr 343/2003 to Grecja jest właściwa do rozpatrzenia wniosku o udzielenie azylu z uwagi na terminy ustalone art. 17 ust. 2 oraz art. 18 ust. 4 i 7 rozporządzenia nr 343/2003 oraz że nie zachodzą wyjątkowe względy humanitarne, które mogłyby skłonić Federalną Republikę Niemiec do skorzystania z uprawnienia do przejęcia odpowiedzialności na podstawie art. 3 ust. 2 rozporządzenia nr 343/2003. Bundesamt przyjął pogląd, zgodnie z którym Grecja jest bezpiecznym krajem trzecim w rozumieniu art. 16a ust. 2 Grundgesetz, a Komisja Europejska odpowiedzialna za zapewnienie przestrzegania minimalnych norm nie wezwwała dotychczas państw członkowskich, aby powstrzymały się od deportowania osób do Grecji. W związku z powyższym w dniu 23 stycznia 2008 r. ubiegający się o azyl został wydany do Aten.

24. Niemniej jednak już w dniu 25 grudnia 2007 r. ubiegający się o azyl wniósł skargę do Verwaltungsgericht, domagając się stwierdzenia nieważności decyzji Bundesamt z dnia 14 grudnia 2007 r. i zobowiązania Republiki Federalnej Niemiec do uznania swojej odpowiedzialności za rozpatrzenie wniosku o udzielenie azylu stosownie do art. 3 ust. 2 rozporządzenia nr 343/2003.

25. Verwaltungsgericht zarządził osobiste stawiennictwo ubiegającego się o azyl na rozprawie. W tym celu umożliwiono mu ponowne przybycie do Niemiec.

26. Wyrokiem z dnia 8 lipca 2009 r. Verwaltungsgericht stwierdził nieważność decyzji Bundesamt z dnia 14 grudnia 2007 r. i orzekł, że wykonanie nakazu wydalenia względem ubiegającego się o azyl było niezgodne z prawem. Bundesamt został zobowiązany do unieważnienia nakazu wydalenia z dnia 14 grudnia 2007 r. i do przywrócenia stanu sprzed wykonania nakazu.

27. W uzasadnieniu Verwaltungsgericht podał zasadniczo, że Bundesamt był zobowiązany do uznania się właściwym do przeprowadzenia postępowania w przedmiocie wniosku o udzielenie azylu poprzez skorzystanie z uprawnienia do przejęcia odpowiedzialności na podstawie art. 3 ust. 2 rozporządzenia nr 343/2003. Przysługujące Bundesamt w takim przypadku swobodne uznanie zostało całkowicie zniesione po tym, jak okazało się, że w Grecji nie były przestrzegane minimalne normy dotyczące przyjmowania osób ubiegających się o azyl i dotyczące procedur udzielania azylu oraz że ubiegający się o azyl w okresie swego pobytu w Grecji był traktowany w sposób sprzeczny z istotą i brzmieniem dyrektyw dotyczących tych kwestii. Następnie Verwaltungsgericht zobowiązał Bundesamt, by wydał skarżącemu tymczasowe zezwolenie na pobyt do czasu uprawomocnienia się wyroku.

28. Od wyroku Verwaltungsgericht odwołano się do Hessischer Verwaltungsgerichtshof, wskazując w uzasadnieniu, że leżące u podstaw tego wyroku stanowisko prawne, jakoby Niemcy były zobowiązane do skorzystania z uprawnienia do przejęcia odpowiedzialności na podstawie art. 3 ust. 2 rozporządzenia nr 343/2003, nie jest przekonujące. Republika Federalna Niemiec reprezentowana przez Bundesamt podnosiła między innymi, iż okoliczność, że odpowiedzialne państwo członkowskie nie stosuje się do dyrektyw w sprawie przyjmowania osób ubiegających się o azyl i ustanawiających minimalne normy dotyczące przeprowadzania procedur udzielania azylu, nie podlega uwzględnieniu, poza przypadkami poważnego naruszenia europejskiej konwencji praw człowieka, przy ocenie, czy należy skorzystać z uprawnienia do przejęcia odpowiedzialności. Bundesamt twierdził, że uchybienia w zakresie zapewnienia miejsca pobytu i utrzymania osób ubiegających się o azyl nie zwalniają państwa członkowskiego z odpowiedzialności za przeprowadzenie postępowania. W przeciwnym wypadku osoby ubiegające się o azyl uzyskałyby prawo do domagania się przejęcia odpowiedzialności przez każde państwo, przez które przejeżdżały.

29. Hessischer Verwaltungsgerichtshof uznał za niezbędne przedłożenie Trybunałowi Sprawiedliwości czterech pytań prejudycjalnych i wydał postanowienie w tym przedmiocie w dniu 22 grudnia 2010 r. Następnie pierwsze trzy pytania zostały wycofane, gdyż zasadniczo odpowiedź na nie została udzielona w wyroku wydanym w sprawach połączonych N.S. w dniu 21 grudnia 2011 r.

30. Poza tym Bundesamt decyzją z dnia 20 stycznia 2011 r. uchylił swoją decyzję z dnia 14 grudnia 2007 r. i postanowił skorzystać z przysługujących mu kompetencji w celu rozpatrzenia wniosku na podstawie art. 3 ust. 2 rozporządzenia nr 343/2003. Decyzją z dnia 18 maja 2011 r. oddalił wniosek ubiegającego się o azyl o udzielenie azylu złożony na podstawie art. 16a Grundgesetz, jednakże uznał, że kwalifikuje się do statusu uchodźcy (Flüchtlingseigenschaft).

31. Zdaniem sądu krajowego wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym nie jest pozbawiony znaczenia prawnego, ponieważ zgodnie z prawem niemieckim osoba ubiegająca się o azyl posiada interes prawny w zakresie domagania się zweryfikowania legalności decyzji Bundesamt z dnia 14 grudnia 2007 r. przez Hessischer Verwaltungsgerichtshof bez względu na rozwój wydarzeń przedstawiony powyżej. Spowodowane było to tym, że wnioskodawca został niezgodnie z prawem zatrzymany poprzez odesłanie do Grecji, w międzyczasie wniósł o uznanie decyzji z dnia 14 grudnia 2007 r. za bezprawną i domagał się odszkodowania.

32. Sąd krajowy również potwierdził, że nadal istnieje rozbieżność poglądów dotycząca udzielenia odpowiedzi na pozostałe czwarte pytanie prejudycjalne, które ma następujące brzmienie:

„Czy zobowiązanie państwa członkowskiego do skorzystania z uprawnienia przewidzianego w art. 3 ust. 2 rozporządzenia nr 343/2003 rodzi po stronie osoby ubiegającej się o azyl możliwe do dochodzenia na drodze prawnej prawo podmiotowe do domagania się przejęcia przez to państwo członkowskie odpowiedzialności za rozpatrzenie wniosku o udzielenie azylu?”.

33. Uwagi na piśmie w odniesieniu do pierwotnych czterech pytań przedłożonych przez Hessischer Verwaltungsgericht złożyli: K. Puid, Republika Federalna Niemiec, Królestwo Belgii, Irlandia, Republika Grecka, Republika Francuska, Republika Włoska, Rzeczpospolita Polska, Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, Konfederacja Szwajcarska oraz Komisja. Przy tym uwagi na piśmie Republiki Włoskiej nie zawierały uwag dotyczących pytania czwartego, a Królestwo Belgii nie zajęło się nim w sposób bezpośredni. Przedstawiciele K. Puida, Republiki Greckiej i Komisji uczestniczyli w rozprawie, która odbyła się w dniu 22 stycznia 2013 r.

IV – Analiza

A – Uwagi wstępne

1. Zarys wspólnego europejskiego systemu azylowego

34. Rada Europejska na posiedzeniu w Strasburgu w dniach 8 i 9 grudnia 1989 r. ustanowiła cel harmonizacji polityki azylowej państw członkowskich.

35. Państwa członkowskie podpisały w Dublinie w dniu 15 czerwca 1990 r. konwencję określającą państwo odpowiedzialne za rozpatrywanie wniosków o azyl wniesionych w jednym z państw członkowskich Wspólnot Europejskich (zwaną dalej „konwencją dublińską”)⁸.

36. Traktat z Maastricht uznał w art. K1 ust. 1. TUE politykę azylową za zagadnienie wspólnego interesu. Artykuł 63 WE, przyjęty traktatem z Amsterdamu, zobowiązywał Radę do zdefiniowania w ciągu pięciu lat od chwili wejścia w życie traktatu z Amsterdamu między innymi środków zgodnych z konwencją genewską dotyczących określenia państwa członkowskiego odpowiedzialnego za badanie wniosku o azyl złożonego przez obywatela państwa trzeciego w jednym z państw członkowskich, minimalnych norm w sprawie przyjmowania osób ubiegających się o azyl, minimalnych norm dotyczących warunków, które powinni spełnić obywatele państw trzecich, by mogli ubiegać się o przyznanie statusu uchodźcy, oraz minimalnych norm dotyczących procedury przyznania lub cofnięcia statusu uchodźcy w państwach członkowskich. Powyższy przepis zawarty jest obecnie w art. 78 TFUE.

37. Rada Europejska na spotkaniu w Tampere w dniach 15 i 16 października 1999 r. przewidziała utworzenie wspólnego europejskiego systemu azylowego. System został wdrożony między innymi rozporządzeniem nr 343/2003 zastępującym konwencją dublińską oraz dyrektywami 2003/9/WE, 2004/83/WE i 2005/85/WE.

38. Artykuł 18 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą”), jak również art. 78 TFUE stanowią, że prawo do azylu należy zagwarantować z poszanowaniem zasad konwencji genewskiej. Zgodnie z art. 4 karty nikt nie może być poddany torturom ani innemu nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu. Artykuł 19 ust. 2 karty zakazuje usunięcia, wydalenia lub

⁸ — Dz.U. 1997, C 254, s. 1.

wydania w drodze ekstradycji do państwa, w którym istnieje poważne ryzyko niehumanitarnego lub poniżającego traktowania. Artykuł 47 karty gwarantuje prawo do skutecznego środka prawnego i sprawiedliwego procesu przed sądem każdemu, czyje prawa i wolności zagwarantowane przez prawo Unii zostały naruszone.

2. Ustalenia Trybunału w wyroku w sprawach połączonych N.S.

39. Sądzę, że przed przystąpieniem do udzielania odpowiedzi na pozostałe pytanie prejudycjalne należałoby pokrótce przedstawić zagadnienia rozpatrywane przez Trybunał w sprawach połączonych N.S. oraz ustalenia w nim zawarte. Wyrok w sprawach połączonych N.S. dotyczył następujących zagadnień, które mają znaczenie dla niniejszej sprawy.

40. Okoliczności rozpatrywane przez Trybunał były zbliżone do okoliczności w postępowaniu głównym. N.S., obywatel Afganistanu, przybył do Zjednoczonego Królestwa i złożył wniosek o azyl tego samego dnia. Przed przybyciem do Zjednoczonego Królestwa odwiedził kilka państw europejskich, w tym Grecję, w której nie złożył wniosku o azyl, ale gdzie był zatrzymany przez cztery dni. Secretary of State for the Home Department (minister właściwy do spraw imigracji i azylu w Zjednoczonym Królestwie) zwrócił się do Grecji o przejęcie N.S. celem rozpatrzenia złożonego wniosku o azyl. Grecja nie udzieliła odpowiedzi i w związku z powyższym uznano, że przyjęła odpowiedzialność za rozpatrzenie wniosku N.S.

41. N.S. sprzeciwił się odesłaniu go do Grecji ze Zjednoczonego Królestwa ze względu na okoliczność, że występowało ryzyko naruszenia praw podstawowych przysługujących mu na podstawie prawa Unii Europejskiej, europejskiej konwencji praw człowieka lub konwencji genewskiej w przypadku powrotu do Grecji. Spór trafił do United Kingdom Court of Appeal, który skierował do Trybunału siedem pytań prejudycjalnych.

42. Jak już wspomniano, Trybunał orzekł, że prawo Unii Europejskiej stoi na przeszkodzie stosowaniu niewzruszalnego domniemania, że odpowiedzialne państwo członkowskie, do którego państwo członkowskie proponuje przekazać osobę ubiegającą się o azyl, przestrzega praw podstawowych przysługujących osobie ubiegającej się o azyl na podstawie prawa Unii Europejskiej.

43. Miało to miejsce między innymi ze względu na to, że „podstawą wspólnego europejskiego systemu azylowego jest pełne stosowanie konwencji genewskiej i zapewnienie, iż nikt nie będzie odesłany do miejsca, w którym grozi mu ponowne prześladowanie”, oraz okoliczność, że „przestrzeganie konwencji genewskiej i protokołu z 1967 r. zostało przewidziane w art. 18 karty i w art. 78 TFUE”⁹. Trybunał orzekł, że: „jednakże w sytuacji, w której pojawiają się poważne obawy, iż w odpowiedzialnym państwie członkowskim występują systemowe nieprawidłowości w zakresie procedur azylowych i warunków przyjmowania osób ubiegających się o azyl, wiążące się z niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem w rozumieniu art. 4 karty, taki transfer byłby niezgodny ze wspomnianym przepisem”¹⁰.

9 — Punkt 75, przywołujący wyroki: z dnia 2 marca 2010 r. w sprawach połączonych C-175/08, C-176/08, C-178/08 i C-179/08 *Salahadin Abdulla i in.*, Zb.Orz. s. I-1493, pkt 53; a także z dnia 17 czerwca 2010 r. w sprawie C-31/09 *Bolbol*, Zb.Orz. I-5539, pkt 38.

10 — Punkt 86. Trybunał oparł się również na mającym znaczenie dla sprawy orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka dotyczącym narażenia na warunki zastosowania środka detencyjnego równoznaczne z niehumanitarnym i poniżającym traktowaniem, przywołując w pkt 88 i 90 wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 21 stycznia 2011 r. w sprawie *M.S.S. przeciwko Belgii i Grecji*, dotychczas nieopublikowany w *Recueil des arrêts et décisions*.

44. Stwierdzono, że powyższe znajduje zastosowanie, kiedy państwo członkowskie, w którym znajduje się osoba ubiegająca się o azyl, „nie mo[że] [...] pominąć faktu, iż systemowe nieprawidłowości w zakresie procedury azylowej i warunków przyjmowania osób ubiegających się o azyl” w „państwie członkowskim odpowiedzialnym” na podstawie rozporządzenia nr 343/2003 „stanowią poważne i udowodnione powody, aby przypuszczać, że wnioskodawca zetknie się z rzeczywistym niebezpieczeństwem bycia poddanym nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu w rozumieniu art. 4 karty”¹¹.

45. Co więcej, Trybunał orzekł, że państwo członkowskie, które znajduje się w takiej sytuacji i posiada ten poziom wiedzy, związane będzie dalszymi zobowiązaniami, które opisano w sposób następujący:

„Z zastrzeżeniem przewidzianej w art. 3 ust. 2 rozporządzenia nr 343/2003 możliwości rozpatrzenia samemu wnioskowi brak możliwości transferu wnioskodawcy do innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, gdy państwo to zgodnie z kryteriami zawartymi w rozdziale III tego rozporządzenia zostało wyznaczone jako odpowiedzialne państwo członkowskie, powoduje, że na państwie członkowskim, które ma dokonać transferu, ciąży obowiązek dalszej analizy kryteriów określonych w tym rozdziale w celu sprawdzenia, czy któreś z dalszych kryteriów umożliwia wyznaczenie innego państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie azylu.

Państwo członkowskie, w którym znajduje się osoba ubiegająca się o azyl, musi jednak czuwać, by sytuacja naruszenia praw podstawowych wspomnianej osoby nie uległa pogorszeniu w związku z przewlekłością procedury ustalenia odpowiedzialnego państwa członkowskiego. W razie potrzeby państwo to samo powinno rozpoznać wniosek zgodnie z warunkami przewidzianymi w art. 3 ust. 2 rozporządzenia nr 343/2003”¹².

3. Pytanie przedłożone przez Hessischer Verwaltungsgerichtshof

46. Przede wszystkim należy naświetlić nieco przedłożone pytanie ze względu na powiązanie pozostałego pytania prejudycjalnego z trzema wycofanymi pytaniami prejudycjalnymi, a bardziej szczegółowo rzecz ujmując, z trzecim wycofanym pytaniem, które sformułowane było w następujący sposób:

„Czy na państwie członkowskim ciąży obowiązek skorzystania z uprawnienia przyznanego w art. 3 ust. 2 zdanie pierwsze rozporządzenia nr 343/2003 w świetle wymienionych powyżej gwarancji ustanowionych w Karcie praw podstawowych [Unii Europejskiej] tak czy inaczej wówczas, gdy w odpowiedzialnym państwie członkowskim istnieją szczególnie poważne nieprawidłowości, które istotnie podważają gwarancje procesowe osób ubiegających się o azyl lub mogą stanowić zagrożenie dla egzystencji lub fizycznej integralności osób ubiegających się o azyl, które zostaną przekazane?”.

47. Moim zdaniem istota pozostałego pytania prejudycjalnego dotyczy prawnej sytuacji osoby ubiegającej się o azyl w państwie członkowskim, w którym został złożony wniosek o azyl, gdy warunki w państwie członkowskim odpowiedzialnym na podstawie rozporządzenia nr 343/2003 odpowiadają warunkom przedstawionym w sprawach połączonych N.S. Bardziej szczegółowo rzecz ujmując, pytanie dotyczy odpowiedzialności poprzedniego państwa członkowskiego, a w szczególności jego sądów oraz praw osób ubiegających się o azyl i przysługujących im środków odwoławczych. Właśnie w tym sensie zamierzam dokonać analizy pytania prejudycjalnego.

11 — Punkt 94.

12 — Punkty 107, 108.

B – Odpowiedź na pytanie prejudycjalne

1. Podstawowe zasady prawa azylowego UE

48. Podstawową zasadą konwencji genewskiej jest zasada niewydalania, która chroni uchodźców przed wydaleniem lub zawróceniem do granic terytoriów, na których ich życie lub wolność byłyby zagrożone ze względu na rasę, religię, narodowość lub przynależność do danej grupy społecznej, czy też ze względu na poglądy polityczne.

49. Zasada niewydalania stanowi istotę prawa podstawowego do azylu zagwarantowanego art. 18 karty i art. 78 ust. 1 TFUE. Przepisy te nie tworzą po stronie osób ubiegających się o azyl prawa podmiotowego do uzyskaniu azylu¹³, ale prawo do sprawiedliwego i skutecznego rozpatrzenia wniosku o azyl wraz z prawem do niedokonania przekazania do państw lub terytoriów z naruszaniem zasady niewydalania.

50. Niemniej jednak prawo podmiotowe dotyczące statusu uchodźcy jest przewidziane prawem Unii Europejskiej w świetle harmonizacji przesłanek nadania statusu uchodźcy na podstawie dyrektywy 2004/83 osobom spełniającym kryteria w niej ustalone. Powyższe znajduje zastosowanie bez uszczerbku dla przepisów prawa Unii Europejskiej dotyczących przekazywania osób ubiegających się o azyl do bezpiecznych państw trzecich.

51. Przyznanie i odebranie statusu uchodźcy zostało również zharmonizowane w odniesieniu do procedur. Bardziej szczegółowo rzecz ujmując, dyrektywa 2005/85 ustanawia minimalne normy w tym względzie, w tym prawo do skutecznego środka odwoławczego w postępowaniu odwoławczym.

52. Jednakże stosowanie dyrektywy 2005/85, a w rezultacie dyrektywy 2004/83, stanowi jedynie drugi etap w ramach rozpatrywania wniosku o azyl złożonego przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca. W etapie pierwszym należy określić państwo członkowskie odpowiedzialne za rozpatrzenie wniosku.

53. Ma to miejsce zgodnie z rozporządzeniem nr 343/2003 na podstawie kryteriów obiektywnych ułożonych w porządku hierarchicznym skutkujących odpowiedzialnością jednego państwa za rozpatrzenie wniosku. Niemniej jednak rozporządzenie również przyznaje państwom członkowskim swobodę uznania w zakresie przejścia odpowiedzialności za rozpatrzenie wniosku, czy to ze względów humanitarnych określonych w art. 15 rozporządzenia nr 343/2003, czy też w wyniku własnego wyboru na podstawie art. 3 ust. 2 rozporządzenia nr 343/2003.

54. Zasada niewydalania również leży u podstaw systemu utworzonego rozporządzeniem nr 343/2003, który dąży do zorganizowania i ustrukturyzowania rozpatrywania wniosków o azyl w Unii Europejskiej i zwalczania forum shopping. Państwa członkowskie w każdym razie związane są konwencją genewską oraz konwencją praw człowieka. W związku z tym nie mogą one przekazywać osób wnioskujących o azyl do innego państwa członkowskiego, jeśli nie zostanie zagwarantowane, że zasada ta będzie przestrzegana. Zatem system utworzony konwencją genewską i rozporządzeniem nr 343/2003 opiera się na wzajemnym zaufaniu pomiędzy państwami członkowskimi. Innymi słowy rozporządzenie nr 343/2003 opiera się na założeniu, że wszystkie państwa członkowskie Unii Europejskiej uznać można za państwa bezpieczne dla osób ubiegających się o azyl oraz, że państwa członkowskie przestrzegają zasady niewydalania w odniesieniu do państw trzecich.

13 — Rząd niemiecki odnosi się w swoich uwagach pisemnych do historii redagowania art. 18 karty oraz do okoliczności, że w tamtym czasie przepisy krajowe dotyczące przyznania statusu uchodźcy nie były zharmonizowane. Zatem moim zdaniem art. 18 karty nie wykracza poza konwencję genewską oraz *acquis communautaire*, jeśli chodzi o prawa osób ubiegających się o azyl.

55. W celu udzielenia odpowiedzi na pytanie przedłożone przez Verwaltungsgerichtshof w pierwszej kolejności należy przeprowadzić analizę wykładni rozporządzenia nr 343/2003 mającą zastosowanie w zwykłych okolicznościach. Umożliwi to rozważenie następnie tej wykładni w sytuacji takiej jak przedstawiona w wyroku w sprawach połączonych N.S., w której przestaje być aktualne podstawowe założenie zdolności państwa członkowskiego w pierwszej kolejności odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o azyl do wypełniania ciężących na nim obowiązków wynikających ze wspólnego europejskiego systemu azylowego.

2. Wykładnia rozporządzenia nr 343/2003

56. Konkluzje Rady Europejskiej z Tampere stwierdzają, że wspólny europejski system azylowy powinien zawierać „jasną i wykonalną metodę określania, które państwo członkowskie jest odpowiedzialne za rozpatrywanie wniosku o udzielenie azylu”¹⁴. Moim zdaniem stanowi to kryterium odniesienia, którym należy kierować się przy udzielaniu odpowiedzi na pytanie prejudycjalne, w tym sensie, że odpowiedź niezgodna z celami jasności i wykonalności byłaby sprzeczna zarówno z celem rozporządzenia nr 343/2003, jak i z celami wspólnego europejskiego systemu azylowego. Należy mieć na uwadze, że zgodnie z utrwalonym orzecnictwem przy dokonywaniu wykładni przepisu prawa Unii należy brać pod uwagę nie tylko jego brzmienie, lecz także jego kontekst oraz cele regulacji, które część on stanowi¹⁵.

57. Rozporządzenie nr 343/2003 kładzie nacisk zarówno na szybkość rozpatrywania wniosków o azyl, jak i zapobieganie forum shopping. Przykładowo motyw 4 rozporządzenia nr 343/2003 stanowi, że „cel[...], jakim jest szybkie rozpatrywanie wniosków o udzielenie azylu”, nie może być zagrożony¹⁶. natomiast ściśle terminy czy to przejścia wniosku o azyl, czy też odesłania osoby ubiegającej się o azyl do odpowiedzialnego państwa członkowskiego, określono w rozdziale V rozporządzenia nr 343/2003¹⁷. Cel zapobiegania forum shopping odzwierciedlony jest w art. 9–12, stanowiących, że państwo członkowskie, które wystawiło konieczne dokumenty podróży, lub państwo, do którego wjechało jako do pierwszego, czy to legalnie, czy też nielegalnie, jest odpowiedzialne za rozpatrywanie wniosku o azyl, z zastrzeżeniem wyłącznie niektórych wyjątków szczególnych¹⁸. Prawdą jest, że art. 15 (tzw. klauzula humanitarna) i art. 3 ust. 2 (tzw. klauzula suwerenności) przewidują pewien zakres wykonywania swobody uznania, ale swobody przysługującej państwom członkowskim, a nie osobom ubiegającym się o azyl¹⁹.

14 — Wniosek w sprawie rozporządzenia Rady ustanawiającego kryteria i mechanizmy określania państwa członkowskiego właściwego dla rozpatrywania wniosku o azyl, wniesionego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa [COM(2001) 447 wersja ostateczna, s. 2, pkt 1]. Zobacz też motyw 3 rozporządzenia nr 343/2003.

15 — Wyrok z dnia 20 listopada 2009 r. w sprawie C-19/08 Petrosian, Zb.Orz. s. I-495, pkt 34 i przytoczone tam orzecznictwo.

16 — Zobacz także wyrok z dnia 6 listopada 2012 r. w sprawie C-245/11 K, pkt 48, w którym Trybunał orzekł, że „właściwe organy krajowe mają obowiązek upewnić się, że wdrożenie rozporządzenia nr 343/2003 nastąpiło w sposób gwarantujący skuteczny dostęp do procedur określania statusu uchodźcy i niezagrożący celowi, jakim jest szybkie rozpatrywanie wniosków o udzielenie azylu”.

17 — W celu zapoznania się z tabelą terminów ustanowioną rozporządzeniem nr 343/2003 zob. załącznik do opinii rzecznik generalnej E. Sharpston w sprawie C-179/11 Cimade (wyrok z dnia 27 września 2012 r.).

18 — Zobacz także: opinia rzecznik generalnej V. Trstenjak w sprawach połączonych N.S., w której stwierdziła w pkt 94, że rozporządzenie nr 343/2003 „ma również na celu realizacj[e] tych celów, w ramach których powinno się również zapobiegać wykorzystywaniu przez osoby ubiegające się o udzielenie azylu forum shopping”, co odzwierciedla zasada stanowiąca, iż „za rozpatrywanie wniosku złożonego na terytorium Unii odpowiedzialne jest tylko jedno państwo, które jest określane na podstawie obiektywnych kryteriów”.

19 — Można tu zauważyć analogię z ustaleniami Trybunału w wyroku z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie C-396/11 Radu, w którym Trybunał zauważył w pkt. 34, że „[d]ecyzja ramowa 2002/584 służy zatem, dzięki ustanowieniu nowego, prostszego i wydajniejszego systemu przekazywania osób skazanych lub podejrzanych o naruszenie przepisów ustawy karnej, ułatwieniu i przyspieszeniu współpracy sądowej, przyczyniając się w ten sposób do realizacji wyznaczonego Unii celu, jakim jest ustanowienie przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości w oparciu o wysoki stopień zaufania, jakie powinno istnieć między państwami członkowskimi”. Okoliczność ta skutkowałą odrzuceniem przez Trybunał wezwania do uzupełnienia możliwości zakwestionowania europejskiego nakazu aresztowania przed wykonującym nakaz organem sądowym o wymóg wysłuchania osoby oskarżonej przez wydające nakaz państwo członkowskie przed wydaniem nakazu aresztowania. Biorąc pod uwagę, że cel wspólnego europejskiego systemu azylowego w równym stopniu zmierza do utworzenia „nowej uproszczonej i bardziej efektywnej procedury” w oparciu o „wysoki stopień zaufania, jakie powinno istnieć między państwami członkowskimi”, moim zdaniem taką samą rozważę należy zastosować do przyznania osobom ubiegającym się o azyl praw o charakterze dodatkowym wobec praw ustanowionych przez prawodawcę Unii Europejskiej. Zobacz nowszy wyrok z dnia 26 lutego 2013 r. w sprawie C-399/11 Melloni, pkt 37.

58. Co więcej, jak stanowią motyw 16 i art. 1, celem rozporządzenia nr 343/2003 jest „ustanowienie kryteriów i mechanizmów określania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrywanie wniosku o udzielenie azylu, wniesionego w jednym z państw członkowskich”. Innymi słowy, celem rozporządzenia nr 343/2003 nie jest przyznanie praw jednostkom, ale uporządkowanie relacji pomiędzy państwami członkowskimi²⁰, nawet jeśli zawiera ono pewne elementy, które nie pozostają bez znaczenia dla praw osób ubiegających się o azyl. Wszystko to w połączeniu z okolicznością, że art. 3 ust. 2 rozporządzenia nr 343/2003 ma charakter środka dyskrecyjnego, odbiega od wykładni, która przyznawałaby osobom ubiegającym się o azyl jakiekolwiek prawa indywidualne dotyczące stosowania tego przepisu. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału choć rozporządzenia mają z reguły bezpośredni skutek w krajowych porządkach prawnych państw członkowskich bez konieczności przyjmowania środków wykonawczych przez władze krajowe lub przyjęcia dodatkowych przepisów przez prawodawcę Unii Europejskiej, wprowadzenie w życie niektórych przepisów rozporządzenia może jednak wymagać przyjęcia środków wykonawczych przez państwa członkowskie lub przez samego prawodawcę Unii²¹.

59. Dalsze środki wymagane są wyraźnie, gdy państwu członkowskiemu przysługuje swoboda uznania. W związku z powyższym w zwykłych okolicznościach osoby ubiegające się o azyl nie mogą wywodzić z przepisów rozporządzenia nr 343/2003 żadnego prawa, zgodnie z którym mogłyby domagać się od państwa członkowskiego innego niż państwo odpowiedzialne na jego podstawie, rozpatrzenia wniosku o azyl wniesionego przez te osoby. Jak podniesiono w uwagach pisemnych Komisji, aby przepis prawa Unii Europejskiej mógł wywoływać skutek bezpośredni w stosunkach pomiędzy jednostkami a państwami członkowskimi, na państwach członkowskich musi ciążyć wyraźne i bezwarunkowe zobowiązanie, którego wykonanie i skutki nie są uzależnione od interwencji polegającej na działaniu państw członkowskich lub Komisji. Artykuł 3 ust. 2 rozporządzenia nr 343/2003 nie odpowiada tym kryteriom²².

3. Stosowanie rozporządzenia nr 343/2003 w wyjątkowych sytuacjach

60. Niemniej jednak pytanie prejudycjalne nie dotyczy zwykłego stosowania rozporządzenia nr 343/2003, ale wyjątkowych sytuacji, w których państwo członkowskie odpowiedzialne w pierwszej kolejności za rozpatrzenie wniosku o azyl nie zastosowało wspólnego europejskiego systemu azylowego, oraz w zakresie, w jakim osoby wnioskujące o azyl nie mogą zostać tam przekazane. W takim wypadku uważam, że w przedstawionych okolicznościach to ostatecznie do sądów krajowych należy ochrona zasad ustanowionych przez Trybunał w wyroku w sprawach połączonych N.S., a tym bardziej ze względu na dobrze utrwalony czynny obowiązek zapewniania przez państwa członkowskie poszanowania zakazu niehumanitarnego lub poniżającego traktowania.

61. W następnych punktach zdefiniuję jako *wyjątkowe sytuacje* sytuacje, które spełniają zarówno minimalne kryterium merytoryczne, jak i dowodowe ustanowione przez Trybunał w wyroku w sprawach połączonych N.S. Przesłanka merytoryczna została określona przez Trybunał jako sytuacja, w której *systemowe nieprawidłowości* w zakresie procedury azylowej i warunków przyjmowania osób ubiegających się o azyl w państwie członkowskim odpowiedzialnym za

20 — W tym miejscu należałoby się odnieść do opinii rzecznik generalnej V. Trstenjak w sprawie C-620/10 Kastrati (wyrok z dnia 3 maja 2012 r.), w której rzecznik generalna zauważyła w pkt. 29, że „[c]elem rozporządzenia nr 343/2003 nie jest zatem stworzenie gwarancji proceduralnych dla osób ubiegających się o azyl w sensie ustanowienia przesłanek uwzględniania lub odrzucania ich wniosków o udzielenie azylu. Rozporządzenie to reguluje bowiem przede wszystkim podział obowiązków i zadań pomiędzy państwa członkowskie. W tym kontekście przepisy rozporządzenia nr 343/2003, które dotyczą obowiązków państw członkowskich wobec osób ubiegających się o azyl podlegających procedurze na podstawie konwencji dublińskiej, odnoszą się w zasadzie tylko do przebiegu procedury w relacjach między państwami członkowskimi lub mają na celu zapewnienie zgodności z innymi aktami z zakresu prawa azylowego”.

21 — Zobacz wyrok z dnia 28 października 2010 r. w sprawie C-367/09 Belgisch Interventie-en Restitutiebureau, Zb.Orz. I-10761, pkt 32, 33 i przytoczone tam orzecznictwo.

22 — Komisja opiera się w tym względzie na klasycznym orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości, a mianowicie na wyrokach: z dnia 5 lutego 1963 r. w sprawie 26/62 van Gend en Loos, Rec. s. 1; z dnia 15 lipca 1964 r. w sprawie 6/64 Costa przeciwko Enel, Rec. s. 1141; z dnia 16 czerwca 1966 r. w sprawie 57/65 Lütticke, Rec. s. 205.

rozpatrzenie wniosku o azyl na podstawie rozporządzenia nr 343/2003 skutkuje niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem. Trybunał uznał, że spełniona jest *przesłanka* dowodowa, gdy państwo członkowskie, które normalnie przekazałoby osobę ubiegającą się o azyl, *nie może pominąć faktu systemowych nieprawidłowości* w zakresie procedury azylowej i warunków przyjmowania osoby ubiegającej się o azyl w tym innym państwie członkowskim, tak że istnieją poważne i udowodnione powody, aby przypuszczać, że wnioskodawca zetknie się z rzeczywistym niebezpieczeństwem bycia poddanym niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu. W istocie norma dowodowa została ustalona na poziomie wymagającym wiedzy notoryjnej, że osoby ubiegające się o azyl nie mogą być przekazywane do danych państw członkowskich²³.

62. Jasne jest, że formułując te zastrzeżenia, Trybunał zmierzał do ustanowienia wysokiej bariery dla odejścia od zasady wzajemnego zaufania leżącej u podstaw rozporządzenia nr 343/2003. Oznacza to, że zasady wzajemnego zaufania nie można kwestionować poprzez systematyczne badanie w każdej procedurze rozpatrywania wniosku o azyl przestrzegania przez państwa członkowskie ich zobowiązań wynikających ze wspólnego europejskiego systemu azylowego. Wykładnia przeciwna byłaby niezgodna z głównymi celami rozporządzenia nr 343/2003, jakimi są podział zadań pomiędzy państwami członkowskimi, zapewnienie szybkości rozpatrywania wniosków o udzielenie azylu oraz zapobieganie forum shopping.

63. W związku z powyższym, jeśli państwo członkowskie, w którym złożony został wniosek o przyznanie azylu, nie może pominąć faktu, iż systemowe nieprawidłowości w zakresie procedury azylowej i warunków przyjmowania osób ubiegających się o azyl prowadzą do rzeczywistego niebezpieczeństwa niehumanitarnego lub poniżającego traktowania w państwie członkowskim, które w przeciwnym razie byłoby odpowiedzialne na podstawie rozporządzenia nr 343/2003, jego organy właściwe powinny powstrzymać się od przekazania osób ubiegających się o azyl do tego państwa członkowskiego z własnej inicjatywy. Powinny powstrzymać się od tego bez przymusu ze strony sądów krajowych i konieczności składania przez danego ubiegającego się o azyl wniosku w tym względzie. Choć art. 3 ust. 2 jako środek dyskrecyjny nie przyznaje jednostkom żadnych praw, w żadnej mierze nie umniejsza to czynnego obowiązku powstrzymania się przez państwa członkowskie, w tym przez ich sądy, od podejmowania działań, które naraziłyby osoby ubiegające się o azyl na niehumanitarnie lub poniżające traktowanie, jak to określono w wyroku w sprawach połączonych N.S. Istotnie w samym wyroku w sprawach połączonych N.S. ustalono, że karta ma zastosowanie w kontekście wykonywania uprawnień dyskrecyjnych. W odniesieniu do prawa azylowego Unii Europejskiej wynikające z wyroku w sprawach połączonych N.S. obowiązki powstają, gdy właściwy organ państwa członkowskiego, czy to sąd, czy też inny organ, ustalił, że wyżej opisane minimalne przesłanki zostały spełnione w państwie członkowskim, które w przeciwnym razie byłoby „odpowiedzialne”.

64. W związku z powyższym udzielenie odpowiedzi na pytanie prejudycjalne wymaga rozważenia następujących kwestii: a) pozycji państwa członkowskiego w wyjątkowej sytuacji narażenia osoby ubiegającej się o azyl na niehumanitarnie i poniżające traktowanie w razie dokonania przekazania; i b) praw osoby ubiegającej się o azyl oraz przysługujących jej środków odwoławczych.

23 — Moim zdaniem zaistnienie takiej sytuacji wywnioskować można na podstawie informacji udostępnionych przez UNCHR, Międzynarodowy Czerwony Krzyż oraz Komisję, jak również w oparciu o orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i Trybunału. Co więcej, organy państw członkowskich właściwe do spraw azylu wymieniają pomiędzy sobą informacje dotyczące warunków przyjmowania osób ubiegających się o azyl. Skoro wyjątkowa sytuacja przedstawiona w wyroku w sprawach połączonych N.S. nie odnosi się do cech konkretnych osób ubiegających się o azyl, państwa członkowskie zobowiązane są do uwzględnienia wyjątkowych sytuacji w sposób ogólny, a nie w ramach materiału dowodowego dostarczonego w kontekście oceny dopuszczalności danego wniosku.

a) Pozycja państwa członkowskiego w wyjątkowej sytuacji

65. Jeśli chodzi o pozycję państwa członkowskiego, które znajduje się w wyżej opisanej wyjątkowej sytuacji, z wyroku w sprawach połączonych N.S. wynika jasno, że nie może ono przekazać osoby ubiegającej się o azyl do państwa członkowskiego, które jest w pierwszej kolejności odpowiedzialne na podstawie rozporządzenia nr 343/2003. Innymi słowy pomiędzy tymi państwami członkowskimi znajduje zastosowanie zasada niewydalania.

66. W istocie w wyroku w sprawach połączonych N.S. Trybunał orzekł, że państwo członkowskie, w którym został złożony wniosek, powinno nadal badać kryteria ustalone w rozdziale III celem ustalenia, czy można uznać za odpowiedzialne inne państwo członkowskie. Jednakże w razie przewlekłości postępowania państwo członkowskie, w którym złożono wniosek o udzielenie azylu, zobowiązane jest w razie konieczności samo rozpatrzyć wniosek zgodnie z procedurą ustaloną w art. 3 ust. 2 rozporządzenia nr 343/2003²⁴.

67. Zatem w wyjątkowej sytuacji na państwie członkowskim, w którym został złożony wniosek o udzielenie azylu, *nie* ciąży bezwarunkowy obowiązek samodzielnego rozpatrzenia wniosku. Może w rozsądnym terminie podjąć starania mające na celu znalezienie innego państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku. Jednakże, jeśli tego nie robi, wydaje się, że *wówczas* państwo członkowskie będzie zobowiązane do samodzielnego rozpatrzenia wniosku.

68. Niemniej jednak moim zdaniem nie oznacza to zobowiązania państwa członkowskiego do wykonywania kompetencji wynikającej z art. 3 ust. 2 zdanie pierwsze rozporządzenia nr 343/2003. Przy prawidłowej wykładni rozporządzenia nr 343/2003, po tym jak okoliczności opisane w wyroku w sprawach połączonych N.S. zostają ustalone, państwo członkowskie, w którym okoliczności te mają miejsce, po prostu przestaje być odpowiedzialnym państwem członkowskim w rozumieniu art. 3 ust. 1 rozporządzenia. Uznała to Komisja na rozprawie. Państwo członkowskie, w którym złożono wniosek o azyl, staje się odpowiedzialnym państwem członkowskim, jeśli nie może znaleźć innego odpowiedzialnego państwa członkowskiego²⁵.

69. W tym miejscu znaczenia nabiera art. 13 rozporządzenia nr 343/2003, gdyż – tak jak przewiduje jego brzmienie – „[...] nie można wyznaczyć państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrywanie wniosku o udzielenie azylu na podstawie kryteriów wymienionych w niniejszym rozporządzeniu”. Artykuł 13 stanowi dalej, że „odpowiedzialne za rozpatrywanie wniosku o udzielenie azylu jest pierwsze państwo członkowskie, w którym wniosek został złożony”. W przypadku K. Puida Republika Federalna Niemiec jest zatem „pierwszym państwem członkowskim” złożenia wniosku o azyl, a zatem odpowiada za ukończenie rozpatrywania złożonego przez niego wniosku o azyl zgodnie z art. 16 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 343/2003.

70. Niemniej jednak należy podkreślić, że materialnego zobowiązania ciężącego na państwie członkowskim, w którym złożono po raz pierwszy wniosek o udzielenie azylu, nie można wywodzić z art. 3 ust. 2 zdanie pierwsze. Przepis ten wyraźnie zmierza do zezwolenia *któremukolwiek* państwu członkowskiemu, w którym złożony został wniosek o udzielenie azylu²⁶, na przejęcie roli

24 — Punkty 107, 108.

25 — Zobacz podobnie wyrok z dnia 6 listopada 2012 r. w sprawie C-245/11 K, pkt 47, w którym Trybunał orzekł, że „[w] razie spełnienia przesłanek określonych we wspomnianym art. 15 ust. 2 państwo członkowskie, które z powodów humanitarnych przywołanych w tym przepisie jest zobowiązane przejąć osobę ubiegającą się o azyl, staje się państwem odpowiedzialnym za rozpatrzenie wniosku o udzielenie azylu”.

26 — Jest całkiem możliwe, że osoba ubiegająca się o azyl złożyła wniosek w kilku państwach członkowskich. W okolicznościach, gdy nie może zostać przekazana do państwa członkowskiego, do którego wjechała w pierwszej kolejności, art. 13 rozporządzenia nr 343/2003 ostatecznie uznalby za odpowiedzialne państwo członkowskie, w którym po raz pierwszy złożyła wniosek. Bez tego przepisu zobowiązanie do zapewnienia ochrony międzynarodowej w sposób oczywisty opierałoby się na prawie międzynarodowym i dotyczyłoby w zależności od przypadku bądź to państwa członkowskiego, w którym przebywa wnioskodawca, bądź też pierwszego bezpiecznego państwa członkowskiego, do którego wjechał. Przykład ten ilustruje trudności z wywiedzeniem z rozporządzenia przedmiotowego obowiązku ciężącego na państwie członkowskim w zakresie wykonywania jego kompetencji wynikających z art. 3 ust. 2.

odpowiedzialnego państwa członkowskiego zgodnie z przysługującą mu suwerenną swobodą uznania. Mogłoby to zostać przeprowadzone przykładowo ze względów politycznych, praktycznych lub humanitarnych²⁷. Innymi słowy przepis ten upoważnia państwa członkowskie do rozpatrzenia wniosków o azyl, lecz ich do tego nie zobowiązuje.

71. Należy podkreślić, że rozporządzenie nr 343/2003 w żadnym razie nie zobowiązuje państwa członkowskiego do odmówienia rozpatrzenia wniosku o azyl, a jedynie porządkuje w ramach Unii Europejskiej, praktykę państw, którą większość z nich i tak by się kierowała, a mianowicie praktykę odmowy udzielania ochrony międzynarodowej osobom ubiegającym się o azyl przybywającym z państw bezpiecznych. Innymi słowy rozporządzenie nr 343/2003 dzieli pomiędzy państwa członkowskie odpowiedzialność, ale nie kompetencje normatywne²⁸ za rozpatrywanie wniosków o azyl.

b) Prawa osoby ubiegającej się o azyl i środki odwoławcze przysługujące jej w wyjątkowej sytuacji

72. Jeśli chodzi o prawa osób ubiegających się o azyl oraz środki odwoławcze w wyjątkowej sytuacji zdefiniowanej w wyroku w sprawach połączonych N.S., istotne jest, aby dokonać rozróżnienia pomiędzy dwoma rodzajami decyzji. Są to decyzje podejmowane w odniesieniu do *odpowiedzialności za rozpatrzenie wniosku* i decyzje podejmowane w odniesieniu do *przekazania wnioskodawcy* do odpowiedzialnego państwa członkowskiego.

73. Decyzja w przedmiocie rozpatrzenia wniosku podejmowana jest przez państwo członkowskie, do którego został skierowany wniosek (tzn. państwo członkowskie, do którego inne państwo członkowskie zwróciło się o rozpatrzenie wniosku o udzielenie azylu) zgodnie z art. 18 rozporządzenia nr 343/2003. Żadne z postanowień rozporządzenia nr 343/2003 zgodnie z wykładnią odpowiadającą celom wspólnego europejskiego systemu azylowego, nie przyznaje osobom ubiegającym się o azyl prawa podmiotowego do domagania się od określonego państwa członkowskiego rozpatrzenia wniosku o azyl²⁹. Odnosi się to zarówno do państwa członkowskiego, do którego skierowano wniosek, jak i do państwa członkowskiego składającego wniosek.

74. Decyzję w przedmiocie przekazania do odpowiedzialnego państwa członkowskiego reguluje art. 19 rozporządzenia nr 343/2003. Stanowi on, że „w przypadku gdy państwo członkowskie, któremu złożono wniosek, zgadza się na przejęcie osoby ubiegającej się o azyl, państwo członkowskie, w którym złożony został wniosek o udzielenie azylu, powiadamia wnioskodawcę o decyzji dotyczące *nierozpatrywania wniosku* oraz o obowiązku *przeniesienia* wnioskodawcy do odpowiedzialnego państwa członkowskiego” [wyróżnienie własne].

75. Decyzja w przedmiocie przekazania zgodnie z art. 19 ust. 2 rozporządzenia nr 343/2003 określa podstawy, na jakich jest oparta. Zawiera dane szczegółowe dotyczące terminu przeprowadzenia przeniesienia oraz, jeżeli jest to niezbędne, informacje w sprawie miejsca i terminu, w którym wnioskodawca powinien się stawić, jeżeli podróżuje do odpowiedzialnego państwa członkowskiego własnymi środkami.

27 — Zobacz opinia rzecznik generalnej V. Trstenjak w ww. sprawie K, pkt 27–31; COM(2001) 447 wersja ostateczna, ww. w przypisie 14, s. 10.

28 — Kompetencja państwa w zakresie rozpatrzenia wniosku o azyl oraz zapewnienia ochrony międzynarodowej wiąże się z jego suwerennością. W związku z tym dyrektywa 2004/83 nie sprzeciwia się stosowaniu przez państwa członkowskie korzystniejszych norm odnośnie do określenia, kto spełnia kryteria uchodźcy (zob. art. 3).

29 — Wyjątkowo w art. 7 i 8 rozporządzenia nr 343/2003 dotyczących członków rodzin wola zainteresowanych osób ma znaczenie prawne.

76. Od decyzji dotyczącej nierozpatrywania wniosku i przekazania wnioskodawcy można się odwołać lub może ona zostać zmieniona³⁰. Odwołanie się lub zmiana dotyczące tej decyzji nie zawieszają wykonania przekazania, chyba że sądy lub właściwe organy tak postanowią na zasadzie jednostkowych przypadków, jeżeli zezwala na to ustawodawstwo krajowe³¹.

77. To w trakcie tego postępowania sąd krajowy w wyniku ciążących na nim obowiązków zapewnienia skutecznej ochrony prawnej na podstawie art. 19 ust. 1 TUE zobowiązany jest do rozpatrzenia, czy zaistniały wyjątkowe sytuacje w rozumieniu wyroku w sprawach połączonych N.S. oraz czy znajdują zastosowanie w konkretnej sprawie, oraz do zmiany zobowiązań państwa członkowskiego, w którym wniesiono o azyl. Nie trzeba przypominać, że w ramach pierwotnego prawa UE³² sądy krajowe zobowiązane są do zapewnienia ochrony praw zawartych w karcie w ramach tego samego postępowania, a tym bardziej gdy prawodawstwo UE w sposób szczególny odnosi się do przestrzegania praw podstawowych oraz karty, jak ma to miejsce w odniesieniu do rozporządzenia nr 343/2003, a w szczególności jego motywu 15³³.

78. Zgodnie z art. 19 ust. 2 rozporządzenia nr 343/2003 odwołanie od decyzji w przedmiocie nierozpatrywania wniosku lub przekazania osoby ubiegającej się o azyl nie zawiesza wykonania przekazania, *chyba że* sądy lub właściwe organy tak postanowią na zasadzie jednostkowych przypadków, jeżeli pozwala na to ustawodawstwo krajowe. Przyczyny powyższej sytuacji wyjaśnione zostały we wniosku Komisji w sprawie rozporządzenia nr 343/2003. Przekazanie do innego państwa członkowskiego prawdopodobnie nie spowoduje względem danej osoby poważnej straty, której nie można by było naprawić³⁴. Jasne jest, że takie założenie traci ważność w wyjątkowych sytuacjach zdefiniowanych w wyroku w sprawach połączonych N.S.

79. Moim zdaniem sąd krajowy, który nie może pominąć faktu, że systemowe nieprawidłowości w zakresie procedury azylowej i warunków przyjmowania osób ubiegających się o azyl w państwie członkowskim odpowiedzialnym na podstawie art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 343/2003 stanowią poważne powody, aby przypuszczać, że osoba ubiegająca się o azyl zetknie się z rzeczywistym niebezpieczeństwem bycia poddaną nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu w rozumieniu art. 4 karty, zobowiązany jest do wstrzymania przekazywania osób ubiegających się o azyl do takiego państwa członkowskiego, a w razie konieczności do uchylecia przepisu krajowego, który wykluczałby taką decyzję. Wynika to z ogólnych zasad prawa Unii Europejskiej dotyczących zapewnienia skutecznego środka odwoławczego oraz ochrony praw podstawowych³⁵. Jak już wspomniano, na organach właściwych ciąży zbliżone zobowiązanie w kontekście administrowania procedurami azylowymi.

30 — Przepis ten nie figurował w konwencji dublińskiej. W celu omówienia różnic pomiędzy art. 19 a odpowiadającym mu przepisom konwencji dublińskiej zobacz COM(2001) 447 wersja ostateczna, ww. w przypisie 14, s. 18, 19.

31 — Jednakże art. 39 dyrektywy 2005/85 dotyczący prawa do skutecznego środka odwoławczego nie znajduje zastosowania do przedmiotowej decyzji. Zobacz art. 39 ust. 1 lit. a) ppkt (i) w związku z art. 25 ust. 1 tej dyrektywy.

32 — Zobacz na przykład opinia rzecznik generalnej E. Sharpston w ww. sprawie C-396/11 Radu, pkt 52.

33 — Warto nadmienić, że w wyroku z dnia 5 października 2010 r. w sprawie C-400/10 PPU McB, Zb.Orz. s. I-8965, w pkt 60 i 61 Trybunał rozważał, czy przyjęta przez niego wykładnia rozporządzenia (WE) 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczącego jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1347/20 (Dz.U. L 338, s. 1), jest zgodna z art. 24 karty oraz prawami dziecka, mimo iż nie należało to do pytania przedłożonego przez sąd krajowy. Trybunał przyjął to podejście częściowo z uwagi na zobowiązania pojawiające się w motywie 33 rozporządzenia nr 2201/2003.

34 — Zobacz COM(2001) 447 wersja ostateczna, ww. w przypisie 14, s. 19.

35 — Zobacz ogólnie wyrok z dnia 16 grudnia 2010 r. w sprawie C-279/09 DEB, Zb.Orz. s. I-13849.

80. Pragnę zauważyć, że w obecnym wniosku Komisji dotyczącym zmiany rozporządzenia nr 343/2003, w art. 26, zatytułowanym „Środki zaskarżania”, zaproponowano między innymi, że w „przypadku wniesienia odwołania lub wniosku o ponowne rozpoznanie dotyczących decyzji o przekazaniu [...] organ [...] z urzędu decyduje, jak najszybciej, a w każdym przypadku nie później niż siedem dni roboczych od daty wniesienia odwołania lub wniosku o ponowne rozpoznanie, czy dana osoba może pozostać na terytorium zainteresowanego państwa członkowskiego do czasu rozstrzygnięcia jej odwołania lub wniosku o ponowne rozpoznanie”³⁶.

81. Podsumowując, należy stwierdzić, że nawet w wyjątkowych sytuacjach zdefiniowanych w wyroku w sprawach połączonych N.S. osobom ubiegającym się o azyl nie przysługuje możliwe do dochodzenia na drodze prawnej roszczenie na podstawie rozporządzenia nr 343/2003 wobec określonego państwa członkowskiego o rozpatrzenie złożonych przez nie wniosków o azyl. Jednakże sąd krajowy, który nie może pominąć faktu, że nieprawidłowości systemowe w zakresie procedury azylowej i warunków przyjmowania osób ubiegających się o azyl w państwie członkowskim odpowiedzialnym na podstawie rozporządzenia nr 343/2003 stanowią poważne powody, aby przypuszczać, że wnioskodawca zetknie się z rzeczywistym niebezpieczeństwem bycia poddanym nieludzkiemu i poniżającemu traktowaniu w rozumieniu art. 4 karty, zobowiązany jest do zawieszenia przekazania danego wnioskodawcy do tego państwa członkowskiego.

V – Wnioski

82. W związku z powyższym proponuję udzielić na pytanie przedłożone przez Hessischer Verwaltungsgerichtshof następującej odpowiedzi:

Osobom ubiegającym się o azyl nie przysługuje możliwe do dochodzenia na drodze prawnej roszczenie wobec określonego państwa członkowskiego o rozpatrzenie złożonych przez nie wniosków o azyl zgodnie z art. 3 ust. 2 zdanie pierwsze rozporządzenia Rady (WE) nr 343/2003 z dnia 18 lutego 2003 r. ustanawiającego kryteria i mechanizmy określania państwa członkowskiego właściwego dla wniosku o azyl, złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego. Jednakże sąd krajowy, który nie może pominąć faktu, że nieprawidłowości systemowe w zakresie procedury azylowej i warunków przyjmowania osób ubiegających się o azyl w odpowiedzialnym państwie członkowskim na podstawie rozporządzenia nr 343/2003 stanowią poważne powody, aby przypuszczać, że wnioskodawca zetknie się z rzeczywistym niebezpieczeństwem bycia poddanym nieludzkiemu i poniżającemu traktowaniu w rozumieniu art. 4 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, zobowiązany jest, w kontekście stosowania art. 19 ust. 2 tego rozporządzenia, do zawieszenia przekazania danego wnioskodawcy do tego państwa członkowskiego.

36 — Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego kryteria i mechanizmy ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela kraju trzeciego lub bezpaństwowca (wersja przekształcona) [COM(2008) 820 wersja ostateczna].